

Πλαίσιο πολιτικής

Οι ένοπλες συγκρούσεις επηρεάζουν τόσο τις γυναίκες όσο και τους άνδρες, είτε ως θύματα είτε ως άτομα που αντιμετωπίζουν τις οικονομικές συνέπειές τους. Οι γυναίκες αποτελούν σημαντικό κομμάτι του άμαχου πληθυσμού και ως εκ τούτου επηρεάζονται ιδιαίτερα από τις συγκρούσεις, καθώς η έκθεσή τους στον κίνδυνο σεξουαλικής κακοποίησης μεγάλης κλίμακας, παράνομης διακίνησης και εμπορίας, εκτόπισης και δουλείας είναι υψηλότερη. Λόγω της μεγαλύτερης κοινωνικής τους ευπάθειας, οι γυναίκες και τα κορίτσια έρχονται συχνά αντιμέτωπες με συγκεκριμένες μορφές βίας, οι επιπτώσεις των οποίων συνεχίζονται ακόμη και μετά τη λήξη του πολέμου (π.χ. ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη μετά από βιασμό, υψηλότερος κίνδυνος να προσβληθούν από σεξουαλικώς μεταδιδόμενα νοσήματα). Η σεξουαλική βία στις ένοπλες συγκρούσεις αποτελεί συχνά όργανο πολέμου. Οι γυναίκες συμβάλλουν σημαντικά στις ειρηνευτικές δραστηριότητες και στις δραστηριότητες ανασυγκρότησης μετά τη λήξη των ένοπλων συγκρούσεων και παίζουν σημαντικό ρόλο στην επίλυσή τους.

Σχέδιο δράσης για την ισότητα των φύλων και την ενδυνάμωση των γυναικών στο πλαίσιο της ανάπτυξης (2010-2015)

- Τονίζει την αναγκαιότητα παροχής μακροπρόθεσμης προστασίας στις γυναίκες σε ένοπλες συγκρούσεις.
- Υπογραμμίζει τη σημασία υποστήριξης της συμμετοχής των γυναικών στην οικοδόμηση της ειρήνης και στην ανασυγκρότηση μετά από ένοπλες συγκρούσεις.
- Καλεί για ενίσχυση της πολιτικής συμμετοχής των γυναικών.

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: ολοκληρωμένη προσέγγιση για την εφαρμογή εκ μέρους της ΕΕ των ψηφισμάτων 1325 και 1820 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τις γυναίκες, την ειρήνη και την ασφάλεια

- Αξιολογεί την πρόοδο όσον αφορά την προστασία και την ενδυνάμωση των γυναικών κατά τη διάρκεια συγκρούσεων και σε καταστάσεις μετά από συγκρούσεις, με τη χρήση συγκεκριμένων δεικτών.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

- Υπενθυμίζει τη σημασία της ένταξης της διάστασης του φύλου σε όλες τις φάσεις των επιχειρήσεων της Κοινής Πολιτικής Ασφαλείας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) (ψηφίσμα της 10ης Μαρτίου 2010 σχετικά με την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής Ασφαλείας και της ΚΠΑΑ).
- Τα ψηφίσματα 1325 (2000) και 1889 (2009) του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών για τις γυναίκες, την

ειρήνη και την ασφάλεια, καλύπτουν την κατάρτιση του απασχολούμενου προσωπικού.

- Επιβεβαιώνει την ανάγκη ορθής εφαρμογής του ψηφίσματος [ψηφίσμα της 25ης Νοεμβρίου 2010 σχετικά με τη δέκατη επέτειο του ψηφίσματος του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ 1325 (2000) για τις γυναίκες, την ειρήνη και την ασφάλεια].
- Τονίζει τη συμμετοχή των γυναικών σε ειρηνευτικές διαδικασίες και σε στρατιωτικές και μη στρατιωτικές επιχειρήσεις για τη διατήρηση της ειρήνης, καθώς και τις επιπτώσεις των ένοπλων συγκρούσεων στις γυναίκες (ψηφίσμα της 2ας Φεβρουαρίου 2012 σχετικά με τη θέση των γυναικών στον πόλεμο).

Οι στρατηγικοί στόχοι της BPfA και οι δείκτες της ΕΕ

- E.1.** Αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην επίλυση συγκρούσεων στα επίπεδα λήψης αποφάσεων και προστασία των γυναικών που ζουν σε καταστάσεις ένοπλων και άλλων συγκρούσεων ή υπό ξένη κατοχή.
- E.2.** Μείωση των υπέρμετρων στρατιωτικών δαπανών και έλεγχος της διαθεσιμότητας εξοπλισμών.
- E.3.** Προώθηση μη βίαιων μορφών επίλυσης των συγκρούσεων και μείωση της συχνότητας εμφάνισης παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε καταστάσεις συγκρούσεων.
- E.4.** Προώθηση της συνεισφοράς των γυναικών στην ενίσχυση μιας νοοτροπίας ειρήνης.
- E.5.** Παροχή προστασίας, βοήθειας και κατάρτισης σε γυναίκες πρόσφυγες, άλλες εκτοπισμένες γυναίκες που χρειάζονται διεθνή προστασία και εσωτερικά εκτοπισμένες γυναίκες.
- E.6.** Παροχή συνδρομής στις γυναίκες των αποικιών και των μη αυτόνομων εδαφών.

Κατά τη γαλλική προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ, το 2008, προτάθηκαν και εγκρίθηκαν τέσσερις δείκτες για την παρακολούθηση της εφαρμογής στον εν λόγω τομέα. Οι δείκτες μετρούν την κάλυψη διπλωματικού, αμυντικού και ειρηνευτικού προσωπικού και το επίπεδο ανθρωπίνων και οικονομικών πόρων που διατίθενται για την κατανόηση και την ενδυνάμωση των γυναικών στις ένοπλες συγκρούσεις. Ο τελευταίος δείκτης μετρά την αναλογία γυναικών και ανδρών μεταξύ των αιτούντων/-ουσών άσυλο.

Η βάση δεδομένων «Women and men in the EU — facts and figures» (Γυναίκες και άνδρες στην ΕΕ — Στοιχεία και αριθμοί) που

ανέπτυξε το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, παρέχει τα πιο πρόσφατα στοιχεία και πληροφορίες για αυτούς τους δείκτες είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση: <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Πορίσματα από δεδομένα σε επίπεδο ΕΕ

Υποεκπροσώπηση των γυναικών στον διπλωματικό και στρατιωτικό τομέα

Η πλειονότητα των εκθέσεων και των στοιχείων που παρέχονται από τα κράτη μέλη καταδεικνύουν σοβαρή απουσία γυναικών στις διπλωματικές αποστολές, στις αντιπροσωπείες της ΕΕ, στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ και στις θέσεις λήψης αποφάσεων σε διπλωματικές και στρατιωτικές υπηρεσίες. Το 2011 από το προσωπικό που συμμετείχε στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ, μόνο το 6 % ήταν γυναίκες σε 21 κράτη μέλη, ενώ επτά κράτη μέλη δεν είχαν καθόλου γυναίκες στις ειρηνευτικές τους επιχειρήσεις του ΟΗΕ.

Συνολικά, 17 κράτη μέλη παρείχαν πληροφορίες σχετικά με το προσωπικό που συμμετέχει στις αποστολές της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ). Το μέσο ποσοστό γυναικών στο προσωπικό των αποστολών ήταν μόλις 2 %. Τα κατά φύλο δεδομένα που συλλέχθηκαν το 2012 σχετικά με το προσωπικό της ΚΠΑΑ σε μη στρατιωτικές αποστολές, έδειξαν ότι οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν μόλις το 25 % του συνολικού προσωπικού. Στα 18 κράτη μέλη που παρείχαν πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό γυναικών επικεφαλής διπλωματικών αποστολών, το μέσο ποσοστό ήταν 17 %.

Ανεπαρκής κατάρτιση με την οπτική του φύλου σχετικά με τις συγκρούσεις και τα ασταθή κράτη

Στο πλαίσιο της προώθησης των ψηφισμάτων 1325 και 1820 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, αρκετές προεδρίες του Συμβουλίου της ΕΕ εξέτασαν τη σημασία και

την ανάγκη κατάρτισης του προσωπικού της ΚΠΑΑ. Τα πλέον πρόσφατα διαθέσιμα δεδομένα, που παρασχέθηκαν την περίοδο 2008/2009, σχετικά με διπλωματικό, πολιτικό και στρατιωτικό προσωπικό απασχολούμενο από τα κράτη μέλη της ΕΕ και σχετικά με στρατιωτικό προσωπικό και προσωπικό αστυνόμευσης που συμμετέχει σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ και αποστολές της ΚΠΑΑ, έδειξαν ότι η κατάρτιση σε θέματα ισότητας των φύλων δεν πραγματοποιήθηκε σε επαρκή βαθμό. Ειδική κατάρτιση σε θέματα ισότητας των φύλων για διπλωματικό προσωπικό εφαρμόστηκε μόνο σε οκτώ κράτη μέλη, ενώ δεν υπήρχαν σαφή στοιχεία σχετικά με την αναλογία γυναικών και ανδρών που την παρακολούθησαν.

Χαμηλό μερίδιο βοήθειας για την αντιμετώπιση ζητημάτων ισότητας των φύλων σε ασταθή κράτη

Το 2009 και στις αρχές του 2010, τα κράτη μέλη της ΕΕ δαπάνησαν περίπου 200 εκατ. ευρώ σε ζητήματα που σχετίζονται με τις γυναίκες, την ειρήνη και την ασφάλεια. Σε παγκόσμιο επίπεδο δαπανήθηκε 1 δισ. ευρώ σε ζητήματα σχετικά με το φύλο. Όσον αφορά τη συνεισφορά των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, οι αντιπροσωπείες της ΕΕ συνέβαλαν με χρηματοδοτούμενα έργα με άμεσο αντίκτυπο σε θέματα φύλου και δικαιωμάτων των γυναικών, αξίας 165 εκατ. ευρώ. Το ένα τρίτο περίπου της εν λόγω χρηματοδότησης προοριζόταν για δραστηριότητες που στόχευαν στην εφαρμογή του ψηφίσματος 1325 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Σύμφωνα με στοιχεία, το 28 % περίπου του συνόλου των 67 εκατ. ευρώ που δαπανήθηκαν για τη μεταρρύθμιση του τομέα της ασφάλειας και τον αφοπλισμό, την αποστράτευση και την επανένταξη, σχετιζόταν με δραστηριότητες που επικεντρώνονταν συγκεκριμένα στις γυναίκες.

Η Επιτροπή Αναπτυξιακής Βοήθειας (ΕΑΒ) του ΟΟΣΑ παρέχει πληροφορίες για τη βοήθεια που δόθηκε για την ισότητα των φύλων σε ασταθή κράτη και κράτη που πλήττονται από συγκρούσεις για την περίοδο 2007-2008. Η έκθεση με τίτλο «Aid in Support of Gender Equality in Fragile and Conflict-affected States» (Βοήθεια για τη στήριξη της ισότητας των φύλων σε

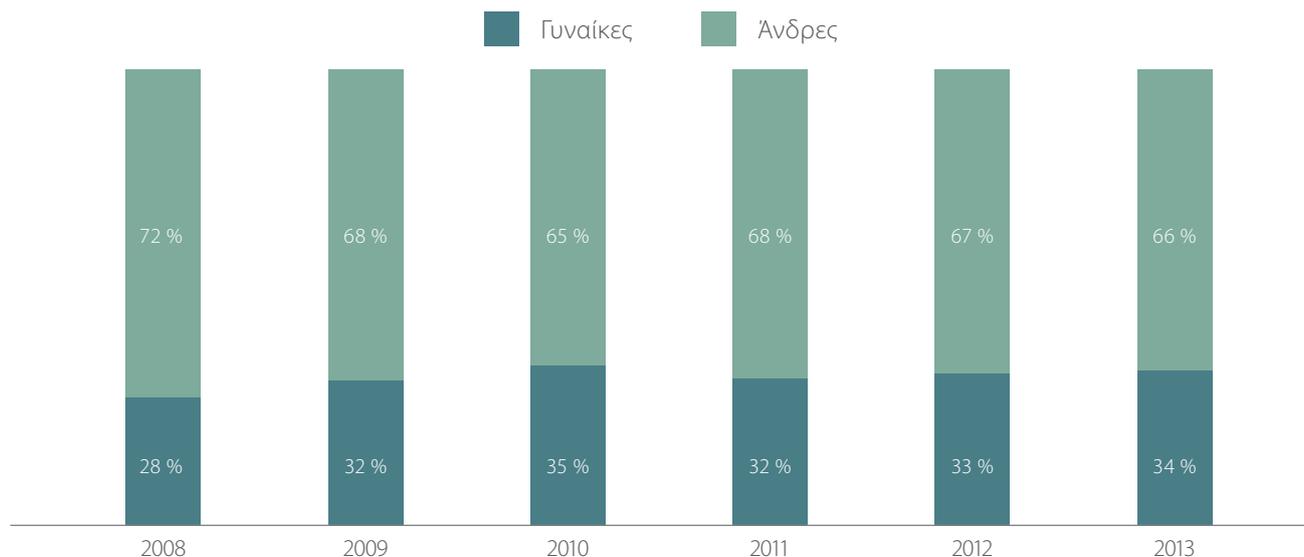
ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΕΙ ΜΕΡΟΣ ΣΕ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΟΗΕ, 2011

Πηγή: Συμβούλιο της ΕΕ, έκθεση για τους δείκτες της ΕΕ για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση όσον αφορά την εφαρμογή εκ μέρους της ΕΕ των ψηφισμάτων 1325 και 1820 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τις γυναίκες, την ειρήνη και την ασφάλεια, 2011

ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ/-ΟΥΣΩΝ ΑΣΥΛΟ ΣΤΗΝ ΕΕ, 2008 – 2013

Πηγή: Eurostat, Αποφάσεις για αιτήσεις και μετεγκατάσταση

ασταθή κράτη και κράτη που πλήττονται από συγκρούσεις) καταδεικνύει ότι σχεδόν το ένα τρίτο της βοήθειας των μελών της ΕΑΒ προς ασταθή κράτη, ορίζει την ισότητα των φύλων ως πρωταρχικό ή σημαντικό στόχο. Ωστόσο, μόλις το 19 % της βοήθειας που δόθηκε σε ασταθή κράτη και προερχόταν από θεσμικά όργανα της ΕΕ, επικεντρωνόταν στην ισότητα των φύλων. Μόνο το 20 % της βοήθειας που παρασχεθήκε στον τομέα ειρήνης και ασφάλειας περιλαμβάνει τη διάσταση της ισότητας των φύλων και μόνο το 38 % του συνόλου των μελών της ΕΑΒ συμπεριέλαβαν στόχο για την ισότητα των φύλων στη βοήθεια που δόθηκε στον τομέα διακυβέρνησης των ασταθών κρατών.

Αυξημένος αριθμός γυναικών μεταξύ των αιτούντων/-ουσών άσυλο

Σύμφωνα με τη Eurostat, μεταξύ 2008 και 2012, το ποσοστό γυναικών που υπέβαλαν αίτηση για χορήγηση καθεστώτος

πρόσφυγα αυξήθηκε (από 28 % το 2008 σε 34 % το 2013). Αύξηση σημειώθηκε επίσης στον αριθμό νέων αιτήσεων άσυλου από γυναίκες (όταν η πρώτη αίτηση άσυλου καταχωρείται), από 30 % το 2008 σε 35 % το 2012. Παρά τις εν λόγω αυξήσεις, οι άνδρες εξακολουθούν να εκπροσωπούν σχεδόν τα δύο τρίτα των αιτούντων/-ουσών άσυλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Υπήρξε αύξηση στον αριθμό των αποφάσεων χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα αναλογικά με τον αυξανόμενο αριθμό αιτούντων/-ουσών άσυλο που υπέβαλαν αίτηση. Μεταξύ 2008 και 2012, ο αριθμός αποφάσεων αναφορικά με αιτήσεις γυναικών σχεδόν διπλασιάστηκε (από 59 730 σε 95 875). Αναλογικά, οι θετικές αποφάσεις σχετικά με αιτήσεις γυναικών αυξήθηκαν περισσότερο από ότι οι θετικές αποφάσεις σχετικά με αιτήσεις ανδρών, παρόλο που το ποσοστό των γυναικών στις οποίες χορηγήθηκε καθεστώς πρόσφυγα, μειώθηκε τα τελευταία δύο χρόνια: το 2010, οι γυναίκες αποτελούσαν το 40 % του μεριδίου θετικών αποφάσεων· το 2012, αποτελούσαν το 34 %.

Χρήσιμες πρωτοβουλίες:

Για την **αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στις ειρηνευτικές αποστολές**, η Αυστρία απέστειλε εμπειρογνώμονα σε θέματα φύλου στην ειρηνευτική αποστολή στο Κοσσυφοπέδιο για την παροχή συμβουλών στον αρχηγό της αποστολής και, από το 2010, έξι αξιωματούχοι του Υπουργείου Άμυνας εκπαιδεύτηκαν ως επιτόπιοι/-ες σύμβουλοι σε θέματα φύλου (Gender Field Advisors). Στο Βέλγιο, η ένταξη του εν λόγω στόχου στο δεύτερο Εθνικό Σχέδιο Δράσης, αποτελεί βήμα προόδου όσον αφορά την αύξηση της εκπροσώπησης γυναικών σε διεθνείς οργανισμούς και αποστολές που διεξάγονται από το βελγικό διπλωματικό σώμα και τον βελγικό στρατό.

Η **προώθηση της συνεισφοράς των γυναικών** στην ανάπτυξη μιας νοοτροπίας ειρήνης ενισχύθηκε από τη διοργάνωση της Περιφερειακής Διάσκεψης «Women in Peace-building: access to justice for women in post-conflict countries» (Οι γυναίκες στην οικοδόμηση της ειρήνης: πρόσβαση των γυναικών στη δικαιοσύνη σε χώρες που εξέρχονται από συγκρούσεις) στην Κροατία. Η Κύπρος δημιούργησε ένα Πολυπολιτισμικό Κέντρο Γυναικών προκειμένου να φέρει σε επαφή γυναίκες από όλες τις κοινότητες και να προωθήσει την ισότητα των φύλων, τη συμφιλίωση και την ειρήνη. Η Φινλανδία χρηματοδοτεί επί του παρόντος ένα τριετές σχέδιο με τίτλο «The UN High-Level Seminar on Gender and Inclusive Mediation Processes» (Σεμινάριο του ΟΗΕ υψηλού επιπέδου για το φύλο και τις διαδικασίες διαμεσολάβησης χωρίς αποκλεισμούς), το οποίο στοχεύει στη δημιουργία και τη βελτίωση συμβουλευτικών ειρηνευτικών διαδικασιών, προωθώντας την αποτελεσματική συμμετοχή των

γυναικών στις συμφωνίες ειρήνευσης. Οι Κάτω Χώρες υποστήριξαν το έργο χιλιάδων γυναικείων οργανώσεων μέσω της υλοποίησης του προγράμματος «Funding Leadership and Opportunities for Women (FLOW)» [Χρηματοδότηση ηγεσίας και ευκαιριών για τις γυναίκες (FLOW)] στο πλαίσιο του δεύτερου Σχεδίου Δράσης του ψηφίσματος 1325. Το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης της Γερμανίας (BMZ) υλοποίησε ειδικά προγράμματα στο Μπουρούντι, την Κολομβία, τη Γουατεμάλα και το Νεπάλ, για την ενσωμάτωση των γυναικών σε όλες τις φάσεις της πρόληψης και της διαχείρισης συγκρούσεων, καθώς και για την προστασία των γυναικών και των κοριτσιών από τη σεξουαλική βία και τον βιασμό σε ένοπλες συγκρούσεις.

ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΟΟΔΟΥ ΚΑΙ ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ Ε: ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΝΟΠΛΕΣ ΣΥΡΡΑΞΕΙΣ

ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΟΟΔΟΥ

- Ενισχύθηκε η πολιτική δέσμευση για παροχή κατάρτισης σε θέματα ισότητας των φύλων και δικαιωμάτων των γυναικών προς το προσωπικό που παρεμβαίνει σε περιοχές που πλήττονται από συγκρούσεις.
- Αυξήθηκε η συμμετοχή των γυναικών στις ειρηνευτικές διαδικασίες.

ΕΜΠΟΔΙΑ

- Οι δεσμεύσεις αναφορικά με την παροχή κατάρτισης σε θέματα ισότητας των φύλων εξακολουθούν να εφαρμόζονται ανεπαρκώς και σε μικρή κλίμακα.
- Οι διπλωματικές αποστολές και αντιπροσωπείες εξακολουθούν να είναι ανδροκρατούμενες.
- Ένα μικρό μόνο ποσοστό της βοήθειας της ΕΕ προς ασταθή κράτη στοχεύει συγκεκριμένα στις γυναίκες.
- Οι άνδρες έχουν περισσότερες πιθανότητες να αιτηθούν άσυλο και να λάβουν καθεστώς πρόσφυγα, σε σχέση με τις γυναίκες στην ΕΕ.

Η μελλοντική πορεία για την ΕΕ

- Βελτίωση του ισχύοντος επιπέδου ευαισθησίας σε θέματα φύλου στο προσωπικό και αύξηση της ισόρροπης εκπροσώπησης των φύλων στον διπλωματικό και στρατιωτικό κλάδο.
- Ένταξη της διάστασης του φύλου σε διαδικασίες και πρακτικές, και αύξηση των ικανοτήτων σε θέματα φύλου των μελών του προσωπικού που έρχονται σε επαφή με το κοινό σε διοικητικές υπηρεσίες της ΕΕ και των κρατών μελών που εξυπηρετούν στρατιωτικό και διπλωματικό προσωπικό.
- Ενίσχυση των προσπαθειών αναφορικά με την ισόρροπη συμμετοχή των φύλων στον διπλωματικό και στρατιωτικό κλάδο.
- Βελτίωση της ποιότητας και της κατανομής εξωτερικής βοήθειας μέσω της ενίσχυσης της ορατότητας και της γνώσης των αναγκών και της ιδιαίτερης ευπάθειας των γυναικών σε συγκρούσεις (π.χ. βία με βάση το φύλο).
- Ένταξη της διάστασης του φύλου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών ως βασικών στοιχείων κατά τη διαδικασία διεκπεραίωσης και εξέτασης αιτήσεων ασύλου.

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu identifizieren und unter den an der Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:
Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-563-3

doi:10.2839/1885

MH-04-15-022-DE-N